

Uniwersytet
SWPS

RESQL

UNIQA
FUNDACJA

Správa

Šikanovanie

**Perspektíva neuroatypických osôb.
Školské skúsenosti neurodiverzity**

Autori správy:

Łukasz Skorupski, Univerzita SWPS

dr hab. prof. USWPS Małgorzata Wójcik, Univerzita SWPS, RESQL

Krzysztof Rzeńca, Univerzita SWPS, RESQL

dr Radosław Kaczan, Univerzita SWPS, RESQL

dr Piotr Rycielski, Univerzita SWPS, RESQL

Mania Żurowska, Univerzita SWPS, RESQL

Katarzyna Pasiak, Univerzita SWPS, RESQL

Jarosław Loretz, RESQL

Ilustrácie:

Wiktoria Rzeńca, Univerzita SWPS, RESQL

© RESQL Sp. z o.o. – autor pôvodnej publikácie. Všetky práva vyhradené.
Slovenský preklad z poľského originálu bol vypracovaný so súhlasom RESQL.

Obsah

Úvod	-----	5
Neurodiverzita	-----	6
Charakteristika výskumnej skupiny	-----	12
Hlavné ukazovatele	-----	20
Odporúčania	-----	42
Zhrnutie	-----	44

”

Ked' vidím ťažkú situáciu neuroatypických osôb, teší ma, že systém RESQL môže prispieť k zlepšeniu ich situácie. Pozrime sa napr. na také správanie, ako je bitie a kopanie – v populácii v norme zažíva takéto správanie každý deň 2% žiakov, no medzi neuroatypickými až 8%.

Čo uvidíme, ak tu porovnáme skupinu škôl, ktoré zaviedli systém RESQL so všetkými jeho prvkami, so školami, ktoré systém ešte nespustili? V školách, ktoré systém nezaviedli, zažíva bitie a kopanie 5,6% detí v norme a až 24,8% neuroatypických žiakov!

Krzysztof Rzeńca,
predseda predstavenstva RESQL Sp. z o.o.

Úvod

Predkladáme vám ďalšiu správu zo série „Šikanovanie – perspektíva neuroatypických osôb.“. V prvom vydaní správy sme sa zamerali najmä na samotný jav šikanovania a jeho rozšírenie. Nová správa je pokračovaním výskumu rovesníckeho násillia a sústreďuje sa na osobitnú perspektívu neuroatypických osôb. Neurodiverzita je pojem, ktorý nadobúda čoraz väčší význam vo verejnej diskusii – poukazuje na prirodzenú rozmanitosť v spôsobe fungovania nervového systému, spracovania informácií či reagovania na podnety. Hoci sa tento termín čoraz častejšie objavuje vo vzdelávacom a spoločenskom priestore, stále chýba hlbšia reflexia toho, ako neuroatypickí žiaci prežívajú školský život, najmä v kontexte násillia a sociálnych vzťahov.

Správa vychádza z výskumu uskutočneného medzi 12 834 žiakmi z viac ako 80 škôl, ktoré začali zavádzať systém RESQL. Zozbierané údaje ukazujú, že neuroatypickí žiaci výrazne častejšie ako ich rovesníci zažívajú šikanovanie, vylúčenie, nedostatok podpory a neprívetivé reakcie. Častejšie

tiež zápasia s pocitom osamelosti, zníženou duševnou pohodou, úzkosťou či somatickými príznakmi vyplývajúcimi z chronického napätia.

Výsledky výskumu ukazujú, že neuroatypickí žiaci sú vo väčšej miere vystavení negatívnym dôsledkom školských skúseností a ich odlišnosť sa stáva rizikovým faktorom. Preto je nevyhnutné vytvárať priestor, v ktorom bude rozmanitosť vnímaná ako prínos, a nie ako zdroj problémov.

Cieľom tejto správy je nielen diagnostika situácie, ale aj určenie smerov činnosti na podporu neuroatypických žiakov. Budovanie inkluzívnejšej školy je podmienkou toho, aby sa každý žiak – bez ohľadu na spôsob svojho fungovania – mohol cítiť bezpečne, rozvíjať svoj potenciál a plnohodnotne sa zapájať do života školského spoločenstva.

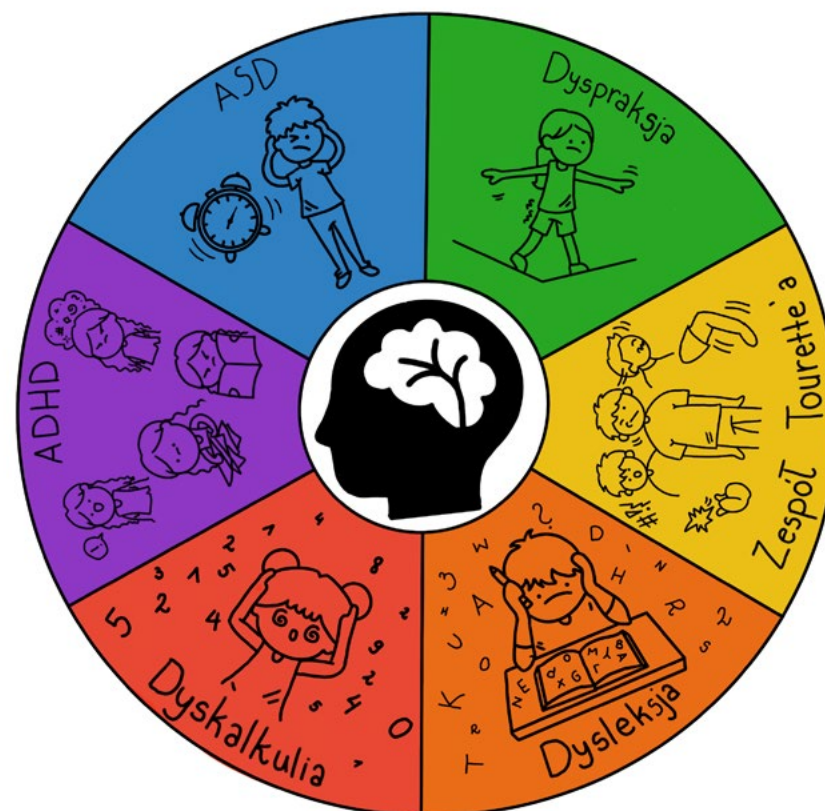
Neurodiverzita

Definícia

Neurodiverzita

Ide o pojem opisujúci rozmanitosť spôsobov, akými ľudia spracúvajú informácie o okolí, a to aj o iných osobách. Vzťahuje sa na rôznorodé fungovanie nervových systémov.

Zdôrazňuje rozmanitosť, vyhýba sa klinickej diagnóze a medikalizácii pojmu.

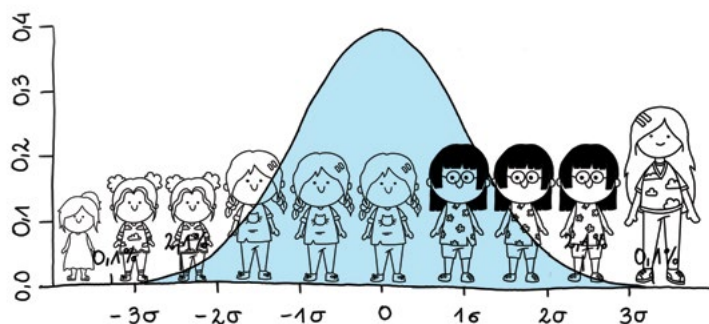

Rozmanitosť áno, typickosť nie

Rozmanitosť v populácii pozorujeme pri každej VLASTNOSTI.

Nielen vo vzťahu k charakteristikám nervového systému. Vlastnosť má v populácii normálne rozdelenie. To znamená, že najviac je osôb s priemernou úrovňou danej vlastnosti.

Rozmanitosť sa vyskytuje vždy tam, kde sa objavuje nejaká vlastnosť. Nielen u ľudí, nielen v prípade fungovania mozgu. Paradoxne práve **TYPICKOSŤ je umelým pojmom, ktorý je ťažké definovať.**

”

Dobrá trieda je taká, v ktorej platia jasné pravidlá, rozmanitosť sa považuje za hodnotu a učiteľ pružne prispôsobuje metódy práce potrebám žiakov. Takáto klíma prospieva všetkým – zvyšuje duševnú pohodu, znižuje počet konfliktov a posilňuje angažovanosť a motiváciu k učeniu.

Preto nielen skúmame skúsenosti neuroatypických osôb, ale vytvárame aj nástroje, ktoré podporujú triednych učiteľov pri riadení skupiny a budovaní pozitívnej atmosféry v triedach, ktoré navštevujú žiaci a žiačky s rôznorodými vzdelávacími a vývinovými potrebami.

dr hab. Małgorzata Wójcik
spoluautorka systému RESQL

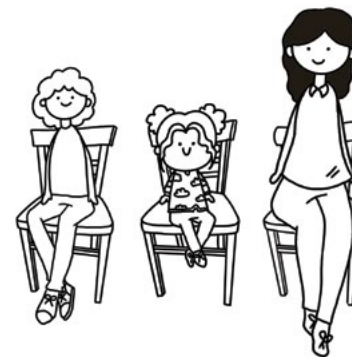
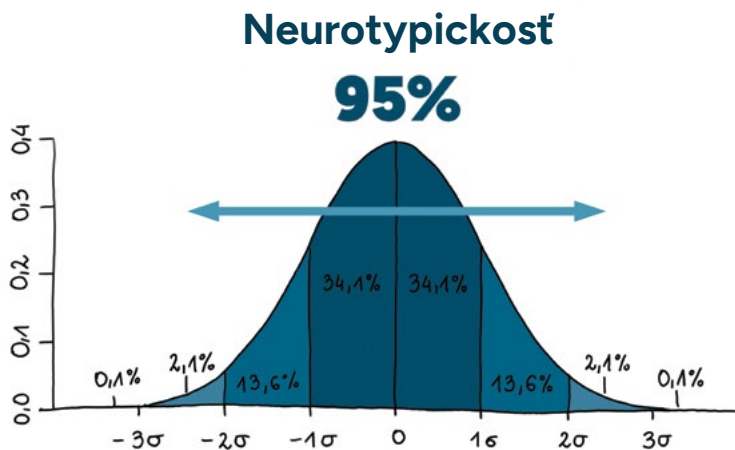
Typické osoby

V psychológii sa typickosť najčastejšie určuje arbitrárnym vymedzením určitého intervalu okolo priemernej hodnoty (napr. 95%) a považovaním osôb, ktoré doň spadajú, za typické.

Takýto prístup samozrejme robí pojem typickosti závislým od populácie, na základe ktorej typickosť definujeme.

Interakcia individuálnych rozdielov – rozmanitosti s prostredím

To, či je niekto typickou alebo atypickou osobou, súvisí s charakteristikami prostredia. Napríklad ak niekto veľmi citlivý na hluk býva na tichom mieste, nemusí si uvedomovať, že je osobou precitlivenou na hlasné zvuky.

Sebapercepcia neurodiverzity

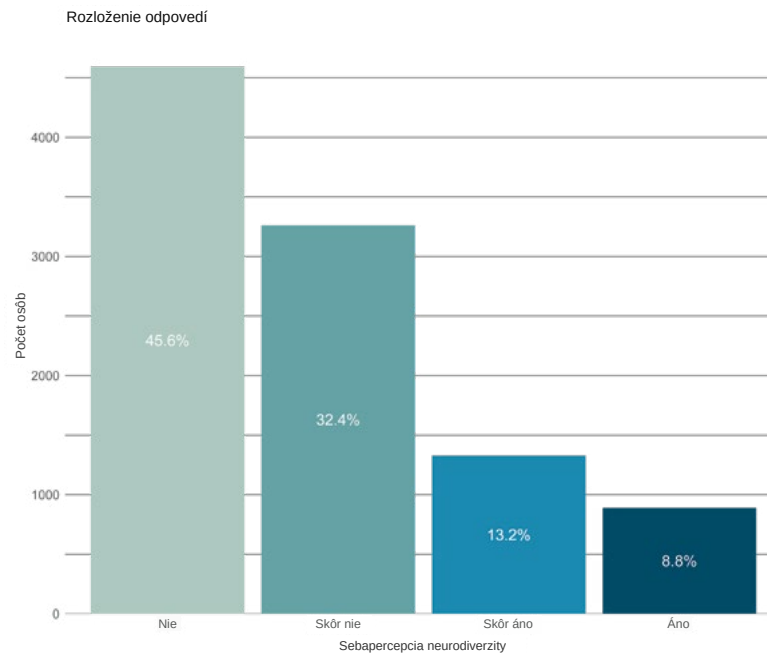

22%

skúmaných osôb je viac či menej presvedčených, že patria medzi neuroatypické osoby. Nejde teda o okrajovú skupinu.

Otázka položená skúmaným osobám:

Teraz sa veľa hovorí o neurodiverzite a o osobách, ktoré spracúvajú informácie odlišne, o iných spôsoboch fungovania zmyslov. Takéto javy sa môžu vyskytovať u neuroatypických osôb. Tušíš, že môžeš byť jednou z takýchto osôb?

Charakteristika výskumnej skupiny

Respondenti a veľkosť skupiny

Na výskume sa zúčastnilo 12 834 žiakov z 88 škôl, ktoré sa v roku 2024 zapojili do projektu „Preruš kruh násilia“ a zaviedli systém RESQL. Pre výsledky výskumu je to dôležité preto, že tieto školy, presnejšie ich pedagogické zbory, sa vyznačujú povedomím o existencii a závažnosti problému šikanovania. Prejavujú vôľu a odhodlanie pôsobiť proti tomuto javu.

Anonymné dotazníky distribuované elektronickou cestou sa vyplňali na konci druhého polroka v školskom roku 2024/2025.

Žiaci ich vyplňali na mobilných zariadeniach alebo osobných počítačoch. Priemerný čas vyplnenia dotazníka bol 15 minút.

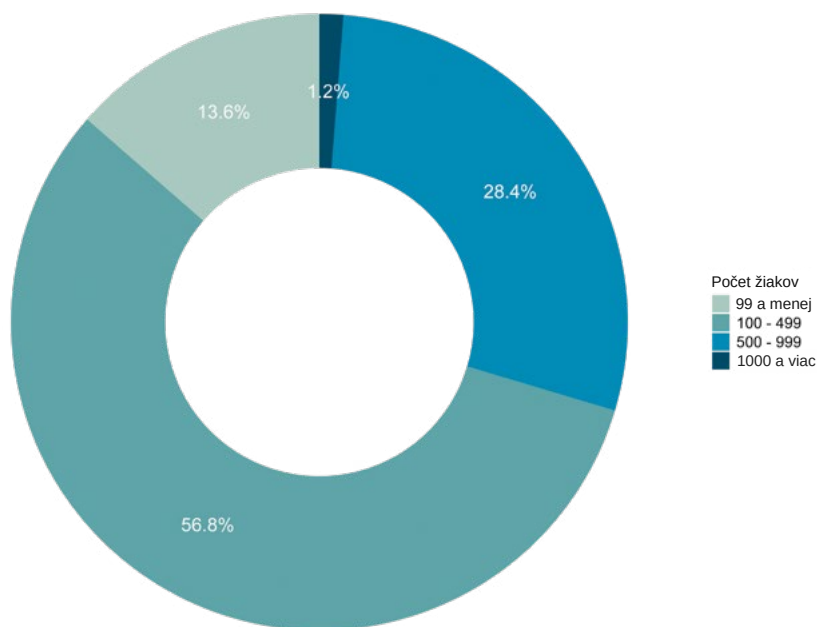

12 834
žiakov

88
škôl

Velkosť skúmaných škôl

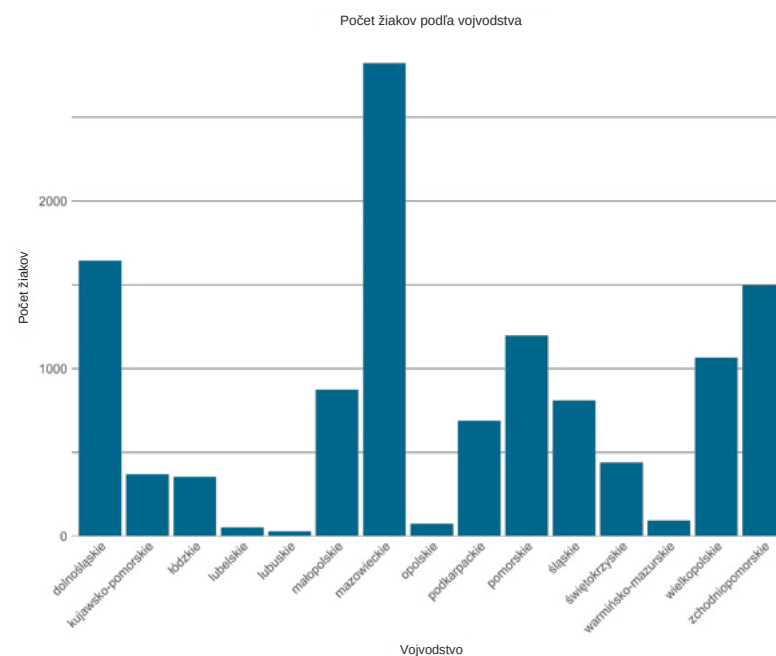
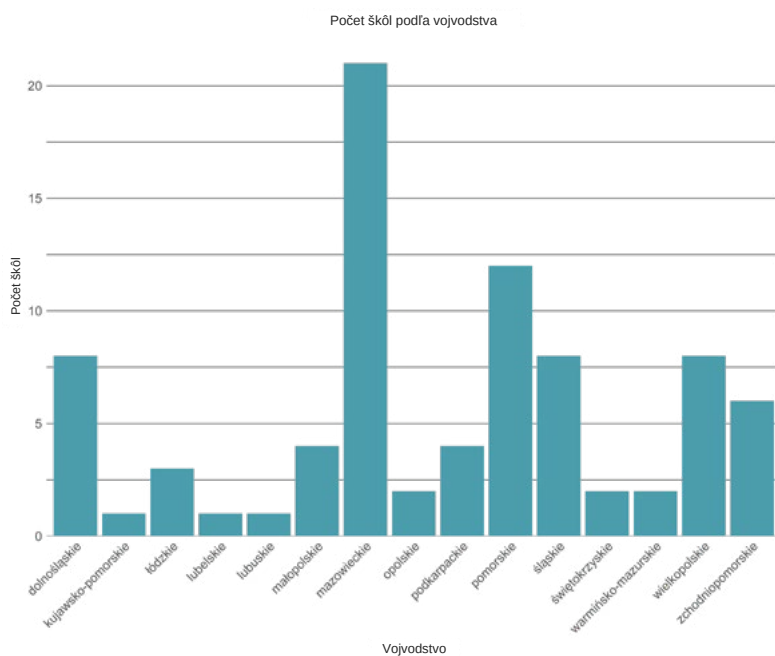
Percentuálne rozdelenie respondentov podľa veľkosti škôl, meranej počtom žiakov

Školy, ktoré sa zúčastnili na výskume, boli z hľadiska veľkosti rôznorodé: najmenšia mala niekoľko desiatok žiakov a najväčšia takmer 1500.

Lokalizácia škôl Vojvodstvá

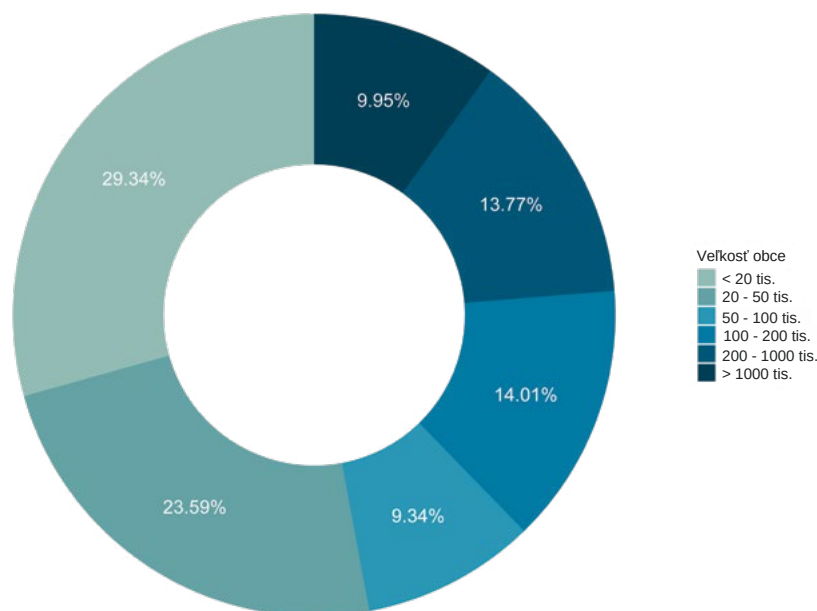
Školy zúčastnené na výskume boli rozmiestnené takmer vo všetkých vojvodstvách v krajine. Jediným vojvodstvom, ktoré nemalo zastúpenie, bolo Podleské.

Lokalizácia škôl

Velkosť obce

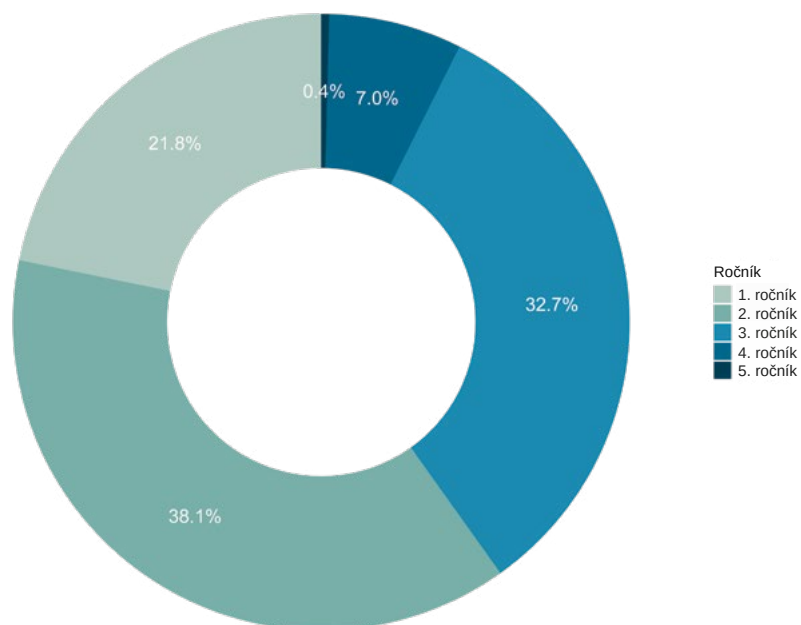
Percentuálne rozdelenie respondentov podľa veľkosti obcí,
v ktorých pôsobia školy, ktoré reprezentujú

Respondenti reprezentovali školy pôsobiace tak vo vidieckych oblastiach, v malých a stredne veľkých obciach, ako aj vo veľkých mestách.

Ročníky

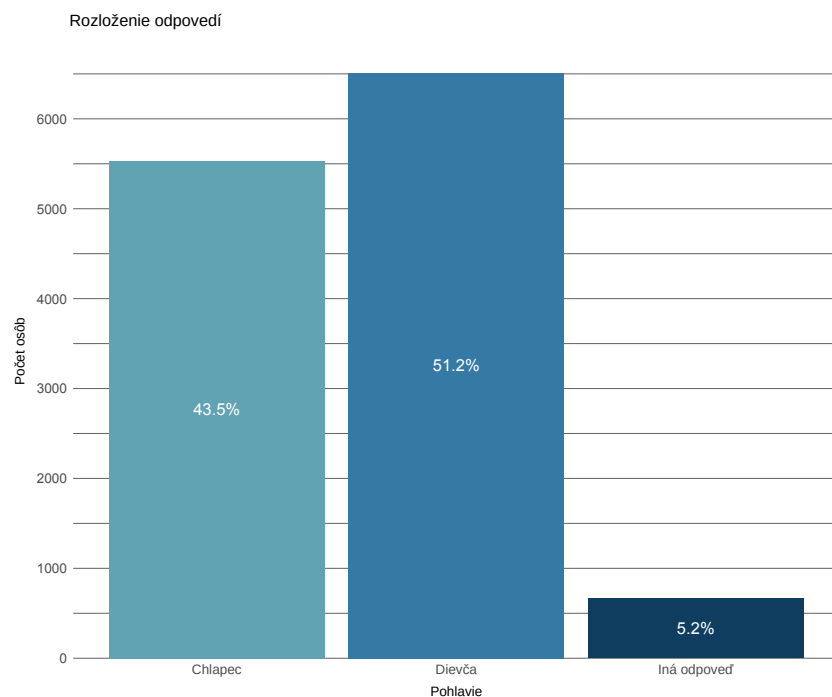
Percentuálne rozdelenie respondentov podľa ročníka, ktorý navštevujú

Respondenti boli žiakmi všetkých ročníkov. Najväčšiu skupinu tvorili žiac druhých a tretích ročníkov. Najmenej respondentov chodilo do 5. ročníka.

(5-ročné štúdium ponúkajú len stredné odborné školy typu technikum a niektoré špeciálne typy gymnázií).

Pohlavie

Zoskupenie respondentov podľa pohlavia ukazuje pomerne prirodzené rozdelenie: 43,6% uviedlo svoje pohlavie ako chlapec, 51,2% ako dievča a až viac ako 5% označilo iné pohlavie než dievča či chlapec.

”

Vidíme, že deti a mladí ľudia, ktorí fungujú inak ako väčšina – napríklad z dôvodu neuroatypickosti – sa častejšie stretávajú s rovesníckym násilím. Preto je také dôležité, aby škola a blízke okolie nielen reagovali, ale predovšetkým takýmto situáciám predchádzali. Vzdelávanie a rozhovory pomáhajú lepšie porozumieť sebe aj druhým, čo im dáva väčšiu emocionálnu odolnosť v ťažkých momentoch. A emocionálna podpora – tá pomáha prekonať ťažké chvíle. V Nadácii UNIQA veríme, že škola môže byť bezpečným a podporujúcim miestom pre každého žiaka bez ohľadu na to, kto je a aký je. Preto realizujeme vzdelávacie programy, workshopy a preventívne aktivity, ktoré pomáhajú žiakom, učiteľom a rodičom lepšie porozumieť neuroatypickosti a spoločne budovať empatickejšie školské prostredie.

Piotr Lipa

člen rady Nadácie UNIQA,
člen predstavenstva UNIQA TU

Hlavné ukazovatele

Výskumný nástroj

Výskum sa uskutočnil pomocou anonymného dotazníka, ktorý pozostával z otázok s výberom z viacerých možností a z otvorených otázok. Dotazník zahŕňal rad oblastí, medzi nimi:

- vzťahy s rovesníkmi,
- skúsenosť s podporou,
- priateľstvá,
- klíma v triede a v škole,
- pocit osamelosti.

Na preskúmanie týchto oblastí sa použili:

- škála na hodnotenie klímy triedy založená na dotazníkoch z výskumu „Bezpečnosť v škole, klíma školy, klíma triedy“ (Przewłocka, 2015)¹,
- meranie osamelosti – škála osamelosti autorky De Jong Gierveld v poľskej adaptácii Pawła Grygiela (Grygiel a kol., 2013)².

Skúsenosť so šikanovaním: perspektíva osoby, ktorá ho zažíva

Na preskúmanie týchto oblastí sa použila: School Bullying Victimization Scale (SBVS)³, v poľskom preklade tímu RESQL.

Vzťahy s učiteľmi

Na preskúmanie tejto oblasti sa použila škála na hodnotenie vzťahov s učiteľmi, založená na dotazníkoch z výskumu „Bezpečnosť v škole, klíma školy, klíma triedy“ (Przewłocka, 2015)¹.

Šikanovanie a hľadanie pomoci v situácii šikanovania

Na preskúmanie týchto oblastí sa použili:

- škála šikanovania založená na dotazníkoch z výskumu „Bezpečnosť v škole, klíma školy, klíma triedy“ (Przewłocka, 2015)¹,
- otázky týkajúce sa krokov spojených s hľadaním pomoci a s podporou zo strany triedy.

Somatické príznaky

Psychologické fungovanie merané prostredníctvom:

- depresívnych príznakov,
- úzkostných príznakov,
- pocitu energie na činnosť.

Autorské škály založené na pôvodných nástrojoch z výskumu HBSC⁴.

Hodnotenie hodín poľského jazyka, matematiky, telesnej výchovy a triednických hodín – perspektíva žiakov

Škály založené na dotazníkoch z autorských vzdelávacích výskumov.

¹ Przewłocka, J. [2015]. Bezpieczeństwo uczniów i klimat społeczny w polskich szkołach: raport z badania. Instytut Badań Edukacyjnych.

² Grygiel, P., Humenny, G., Rebisz, S., Świtaj, P., & Sikorska, J. [2013]. Validating the polish adaptation of the 11-item, De Jong Gierveld loneliness scale. European Journal of Psychological Assessment.

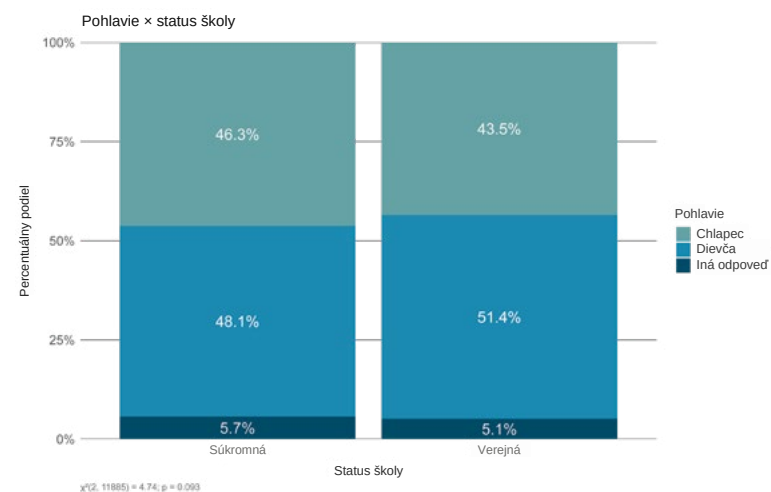
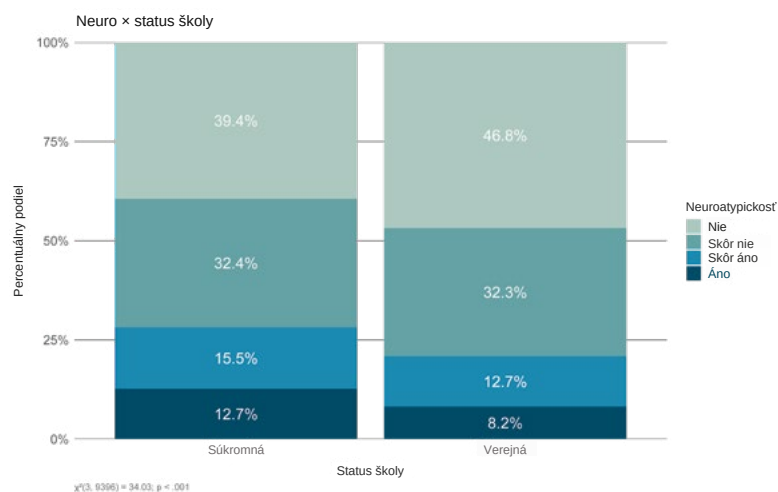
³ Sjögren, B., Bjøreld, Y., Thornberg, R., Hong, J.S., & Espelage, D.L. [2024]. Prevalence Rates of Bullying: A Comparison, Between a Definition-Based Scale and a Behavior-Based Scale. Journal of Interpersonal Violence. <https://doi.org/10.1177/08862605241262216>.

⁴ Mazur, J., & Małkowska-Szkućnik, A. [2010]. Zdrowie i zachowania zdrowotne młodzieży szkolnej na podstawie badań HBSC 2010. Ośrodek Rozwoju Edukacji, 1-15.

Demografia

Skrývaná pravda

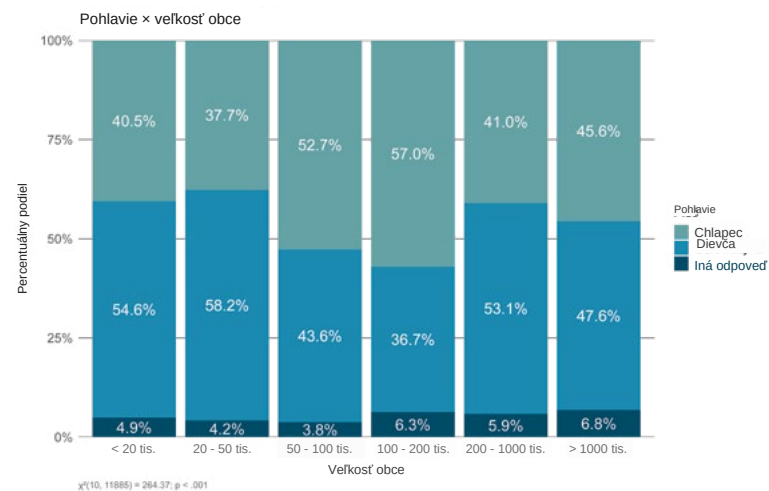
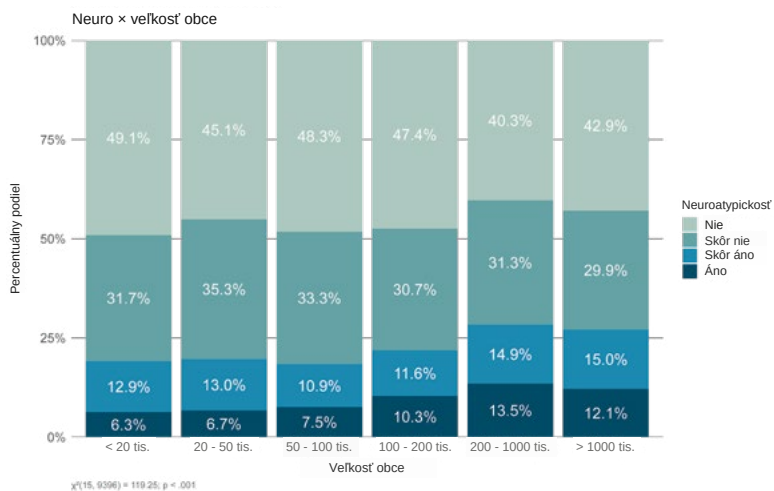
Zatiaľ čo v menších obciach sú deklarácie nebinárnosti a neuroatypickosti medzi žiakmi výrazne zriedkavejšie ako v mestách nad 100 tis. obyvateľov, v prípade frekvencie výskytu šikanovania takáto korelácia neplatí. Ako vyplýva z našej predchádzajúcej správy, rovesnícke násilie sa vyskytuje v celej krajine v rovnakých pomeroch.

Demografia

Velkomestské povedomie?

V mestách nad 100 tis. obyvateľov žiaci tak verejných, ako aj súkromných škôl deklarujú nebinárnosť takmer dvakrát častejšie ako žiaci škôl z menších obcí. Podobne je to aj v prípade deklarácií neuroatypickosti – s tým rozdielom, že v súkromných školách je takýchto osôb dvakrát viac ako vo verejných školách.

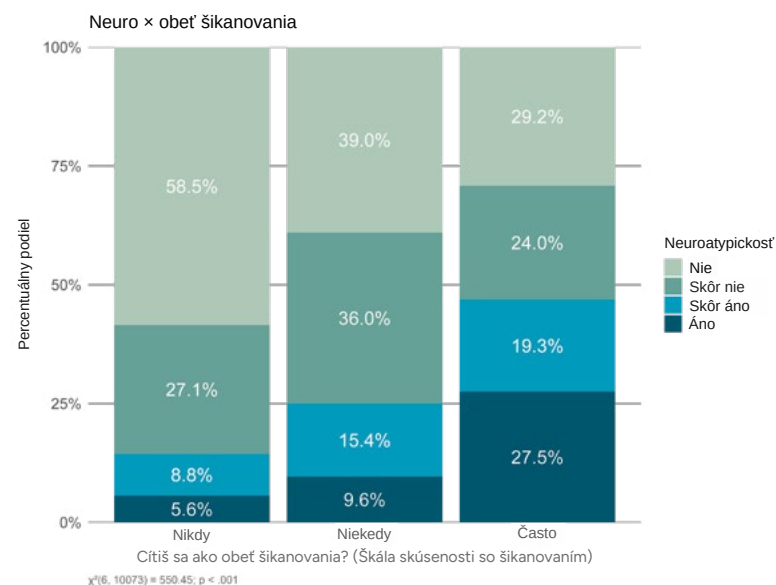

Šikanovanie

Nie je to zriedkavý jav!

Ak je v skupine žiakov neuroatypická osoba, je dosť pravdepodobné, že vzhľadom na svoju odlišnosť bude zažívať rovesnícke násilie. Čím vyšší je podiel takýchto osôb v skupine, tým viac rastie pravdepodobnosť šikanovania.

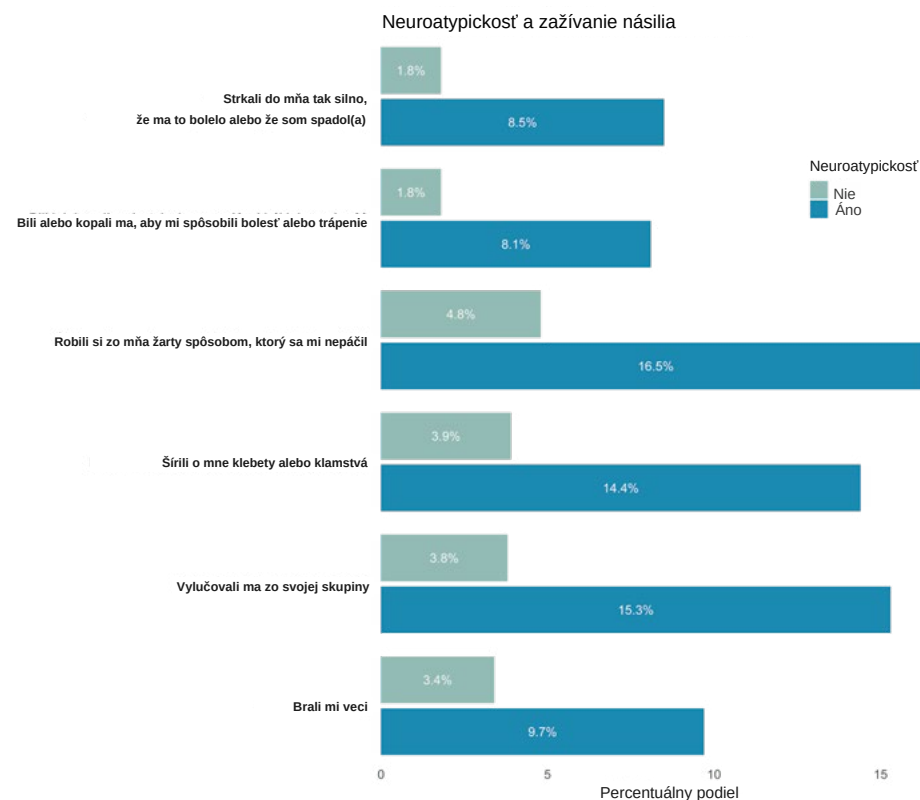

Skúsenosť s násilím je u neuroatypických osôb niekoľkonásobne častejšia.

Tieto rozdiely sú viditeľné vo všetkých analyzovaných formách násilia a poukazujú na vysokú zraniteľnosť tejto skupiny voči rovesníckemu násiliu.

Relačné násilie, napr. vylučovanie zo skupiny, zažívajú neuroatypické osoby štyrikrát častejšie a fyzické násilie – takmer päťkrát častejšie.

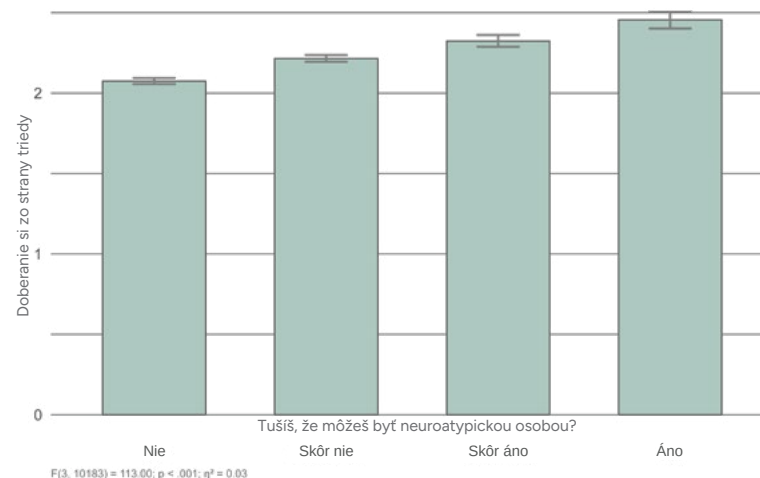
Klíma triedy

Nechajte ma!

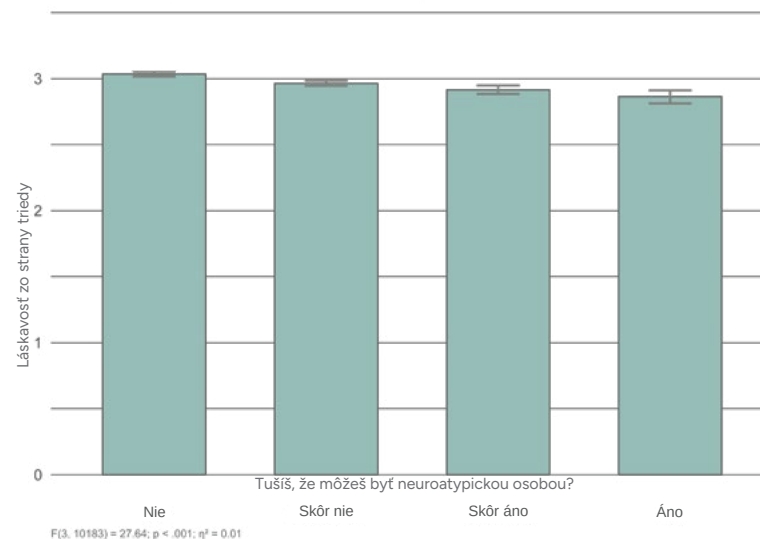
Neuroatypické osoby častejšie zažívajú neprijemnosti zo strany rovesníkov, každodenné doberanie si alebo prezývanie uvádza 14% neuroatypických osôb (vs. 9%).

Majú tiež menšiu šancu na podporu zo strany triedy – sú napr. dvakrát častejšie izolované v triede ako ich rovesníci (každodenná alebo takmer každodenná skúsenosť s izoláciou: 15% vs. 8%).

Klíma triedy - doberanie si a neuroatypickosť

Klíma triedy - láskavosť a neuroatypickosť

”

Chcel by som osobitne upozorniť na problém psychického zdravia a duševnej pohody neuroatypických osôb. Táto skupina oveľa častejšie trpí napr. bolesťami hlavy (41% vs. 18,7% u osôb v norme) či bolesťami chrbta (48,7% vs. 26% u osôb v norme). Častejšie tiež uvádza úzkostné stavy (45,6% vs. 10%), ťažkosti so zaspávaním (50,7% vs. 22,4%). Je to skupina, ktorá potrebuje pomoc. Psychoedukácia, emocionálna podpora, zásady duševnej hygieny – to je naliehavo potrebná „lekárnička prvej pomoci“.

dr Piotr Rycielski
spoluauteur systému RESQL

”

To, čo ma znepokojuje najviac, je palčivá osamelosť, ktorú pociťujú neuroatypické osoby. Osôb z populácie v norme, ktorým rozhodne chýba blízky priateľ, je iba (až?) 4%, ale v skupine neuroatypických je to už 18,4%! Vyše štyrikrát viac. Premieta sa to do pocitu odcudzenia – tínedžerov, ktorí zažívajú pocit hlbokkej, vnútornej prázdnoty, je 5%, ale v skupine neuroatypických je to už 27,8% – takmer šesťkrát viac! Podobne, keď sa pozrieme na pocit odmietnutia skupinou – taký pocit má 3,2% populácie v norme, ale v populácii neuroatypických je to už 19,5%! Osamelosť je druhou tvárou neurodiverzity, je čas s tým niečo urobiť.

dr Radosław Kaczan
RESQL Sp. z o.o.

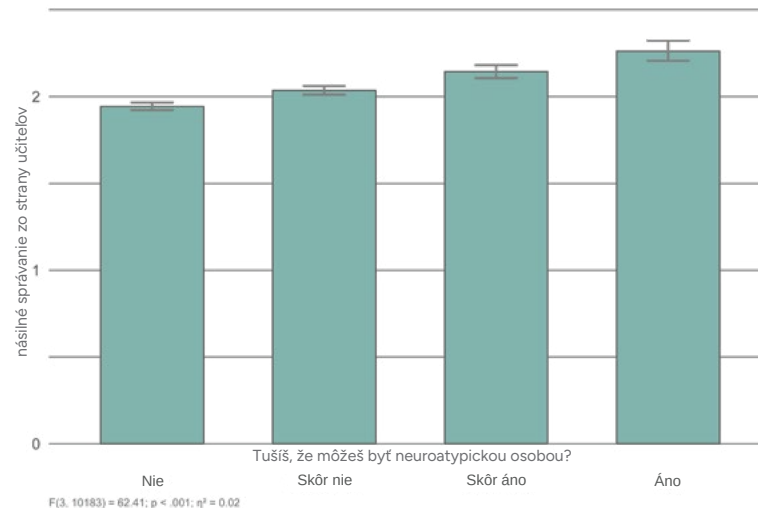
Klíma triedy

Prečo zase ja?

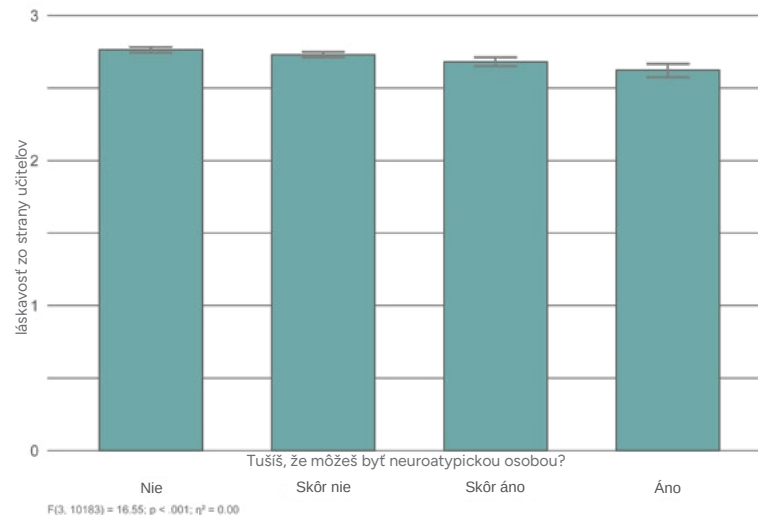
Neuroatypické osoby sú citlivejšie na reakcie učiteľov a často majú pocit, že od nich zažívajú konanie násilného charakteru. Častejšie si všimajú používanie urážlivých slov zo strany učiteľa (24% vs. 12%) či vysmievanie pred skupinou (30% vs. 15%).

Neuroatypické osoby môžu o niečo zriedkavejšie počítať s láskavosťou a podporou zo strany pedagóga, hoci tu už rozdiely nie sú také výrazné.

Násilné správanie učiteľov a neuroatypickosť

Láskavosť učiteľov a neuroatypickosť

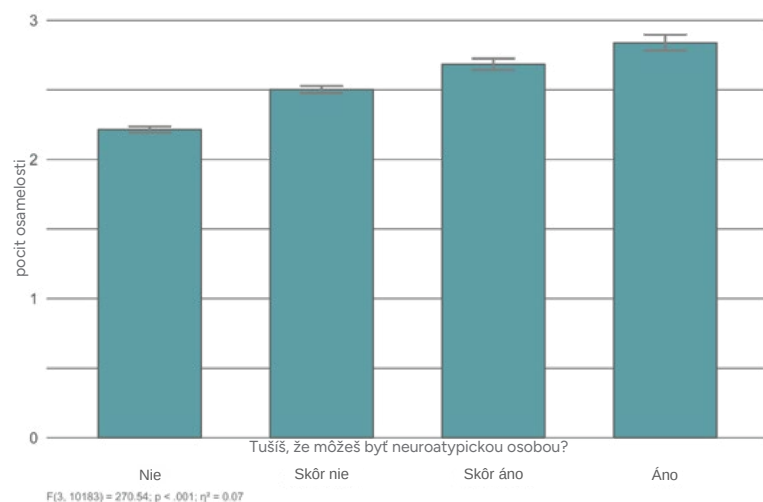

Psychický stav

Vy mi nerozumiete!

Neuroatypické osoby sú viac odcudzené, presvedčené o svojej výnimočnosti a o tom, že nezapadajú. Ťažšie nadväzujú vzťahy s rovesníkmi.

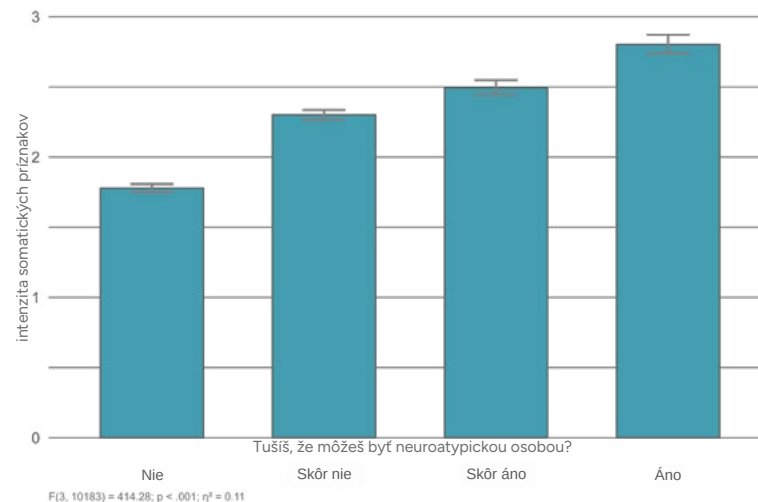
Osamelosť a neuroatypickosť

Bolí ma brucho!

U neuroatypických osôb sa oveľa častejšie vyskytujú somatické príznaky neustáleho napätia – bolesti brucha, bolesti hlavy, nevoľnosť, trpnutie končatín.

Somatické príznaky a neuroatypickosť

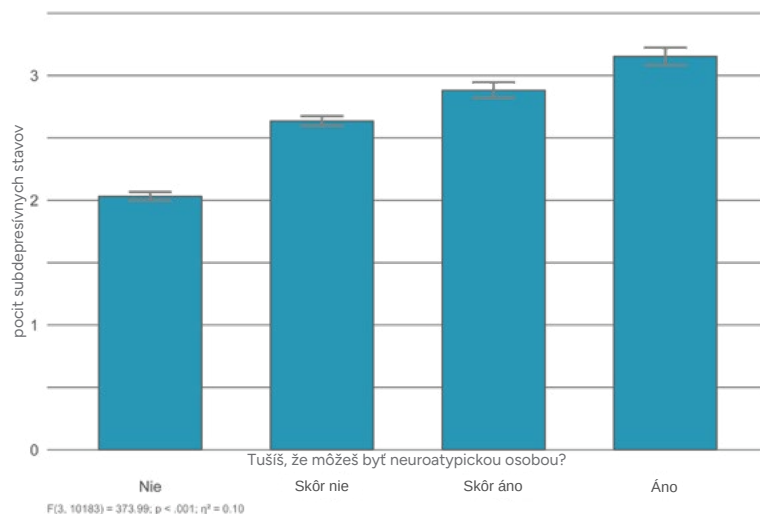

72% neuroatypických osôb pociťuje takmer každý deň únavu a nedostatok energie na činnosť, iba 13% z tejto skupiny sa cíti v plnej fyzickej kondícii.

Už mám dosť!

Neuroatypické osoby sú oveľa častejšie postihnuté depesiou a apatiou. Rýchlejšie strácajú cieľ činnosti a chuť do ďalšej práce.

Škála subdepresívnych stavov a neuroatypickosť

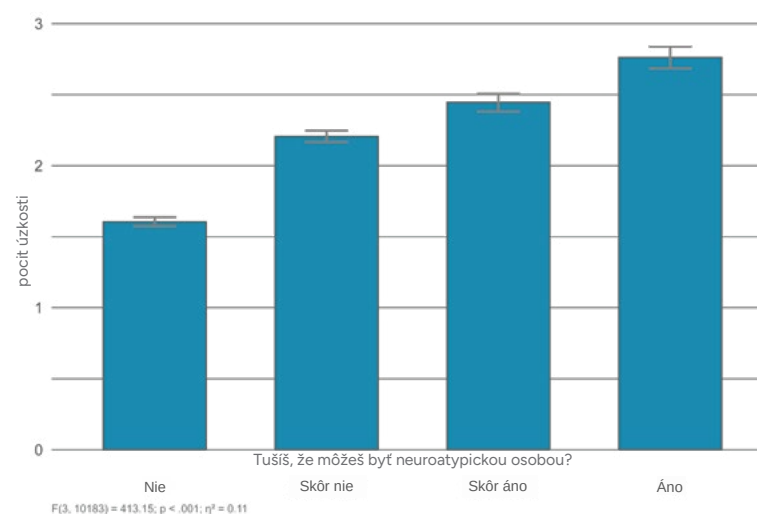

Hlboký smútok takmer neustále pociťuje 52% osôb deklarujúcich neuroatypickosť, 59% je v takmer nepretržitom stave znepokojenia a nervozity.

Divne sa na mňa pozrel!

Neuroatypické osoby majú sklon trápiť sa maličkosťami a premieľať si v hlave aj tie najdrobnejšie udalosti. Sťažuje to každodenné fungovanie a zosilňuje úzkostné príznaky súvisiace okrem iného s kontaktmi s inými ľuďmi.

Škála úzkosti a neuroatypickosť

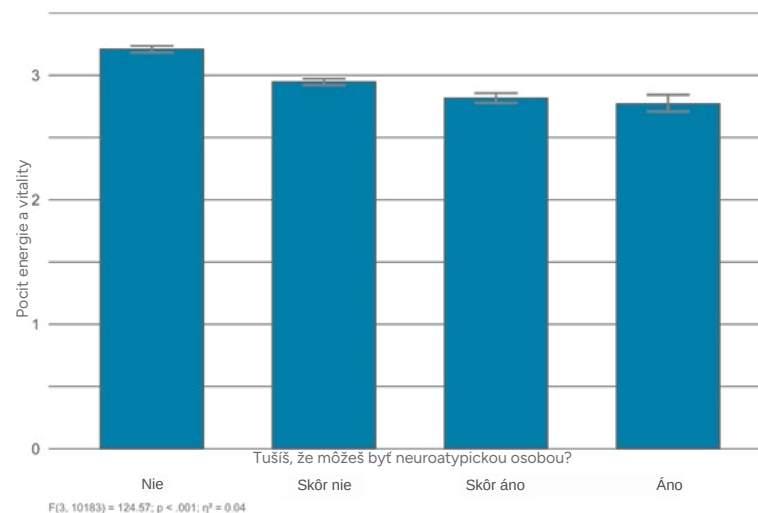
Energia a vitalita

Nezaslúžené nálepky

Neuroatypické osoby majú výrazne menej energie na každodenné fungovanie. V očiach rovesníkov, a čo je horšie, aj učiteľov, môžu ľahko dostať nálepku lenivcov.

Energia, vitalita a neuroatypickosť

”

Neuroatypickosť nie je prekážkou, ale iným spôsobom prežívania sveta. Nemala by viesť k vylúčeniu, ale inšpirovať k väčšej empatii. V Nadácii UNIQA sa spolu s našimi partnermi aktívne zasadzujeme o budovanie škôl, v ktorých sa každé dieťa – bez ohľadu na to, ako vníma realitu – môže cítiť v bezpečí, pochopené a podporované. Realizujeme programy, ktoré pomáhajú učiteľom a rodičom vytvárať prostredie otvorené voči rozmanitosti a citlivosti. Veríme, že iba v atmosfére prijatia a porozumenia majú deti šancu naplno rozvinúť svoj potenciál.

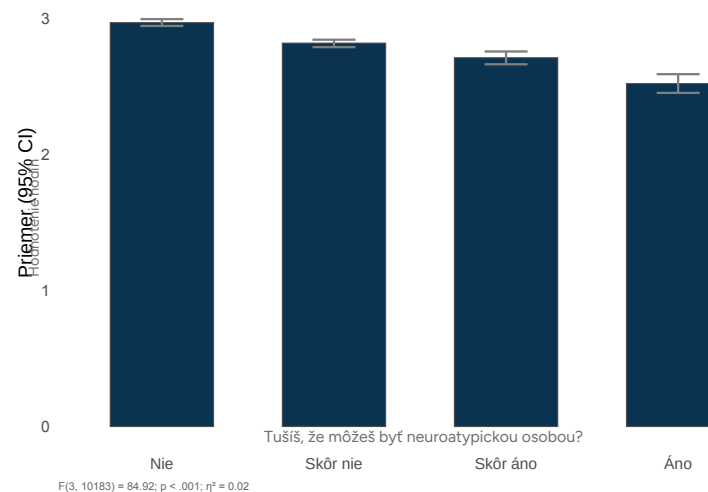
Agnieszka Durst-Wilczyńska
predsedníčka Nadácie UNIQA

Vnímanie hodín

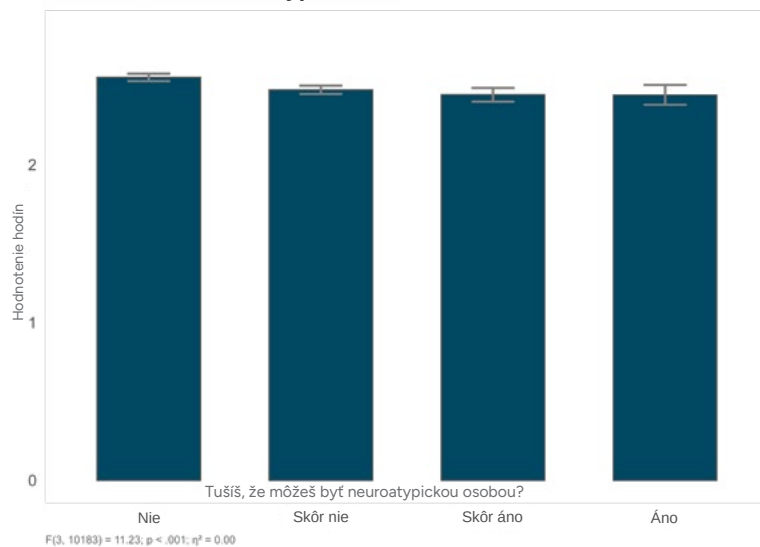
Musím hrať futbal?

Na rozdiel od iných hodín spôsobuje telesná výchova neuroatypickým osobám dosť problémov a prináša im málo uspokojenia. Súvisí to okrem iného s nižšími zásobami energie či vyššou úrovňou svalového napätia.

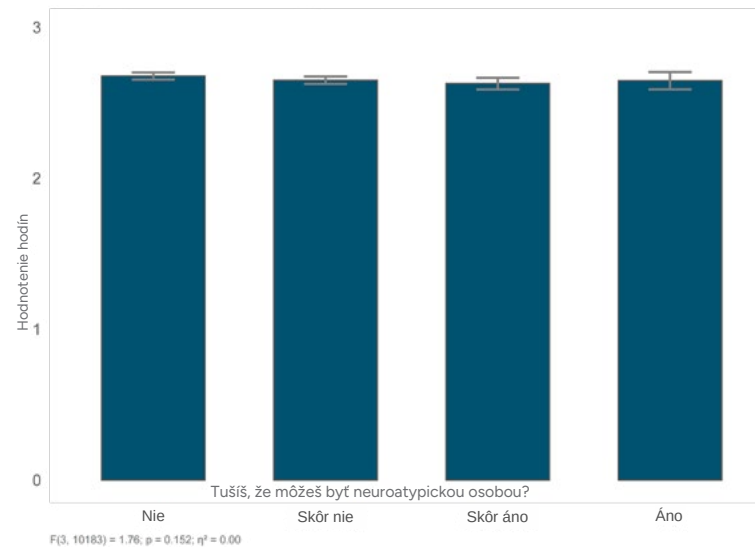
Telesná výchova a neuroatypickosť

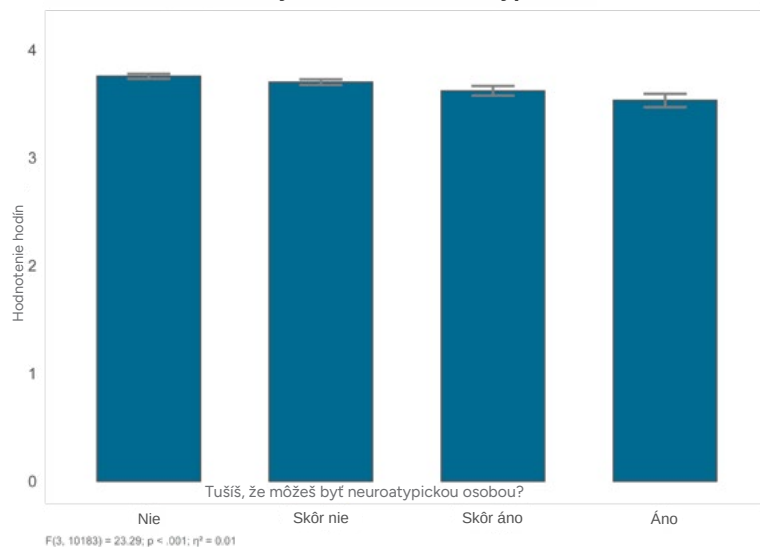
Matematika a neuroatypickosť

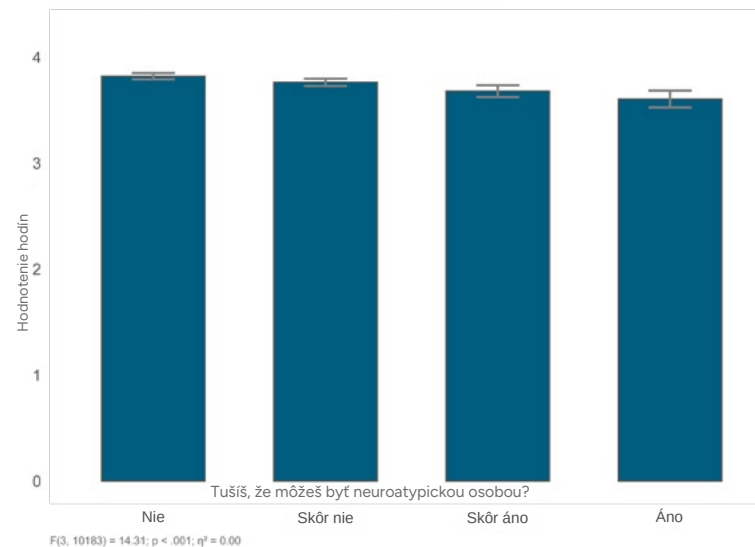
Poľský jazyk a neuroatypickosť

Hodnotenie triednických hodín a neuroatypickosť

Hodnotenie triedneho učiteľa a neuroatypickosť

Rodová identita

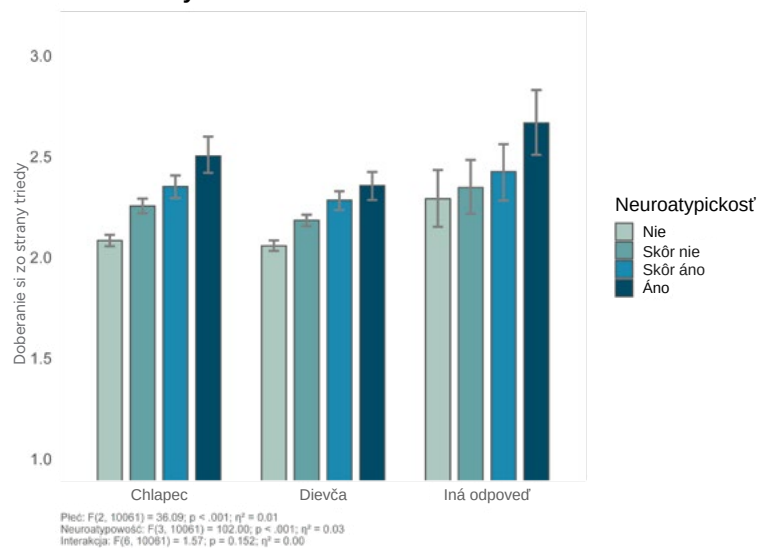
Neuroatypickosť v spojení s nebinárnosťou

Intenzita negatívnych javov postihujúcich neuroatypické osoby sa znásobuje, keď sú tieto osoby vystavené problémom súvisiacim s vnímaním vlastnej rodovej identity.

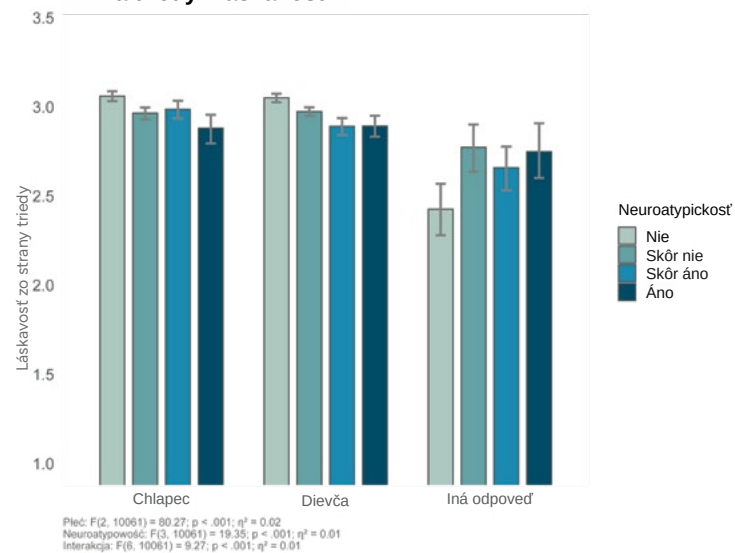
Nebinárnosť bez neuroatypickosti

Problémy neuroatypickej nebinárnej osoby sú menšie v porovnaní s problémami osoby, ktorá je v norme, ale rozhodne sa odhaliť svoju rodovú identitu. Neuroatypické osoby zažívajú rôzne ťažkosti, vrátane rovesníckeho prenasledovania, už od detstva. Pre nebinárnych žiakov to môže byť niečo nové, s čím sa predtým stretávali zriedka, a preto to vnímajú ako intenzívnejšie a zraňujúcejšie.

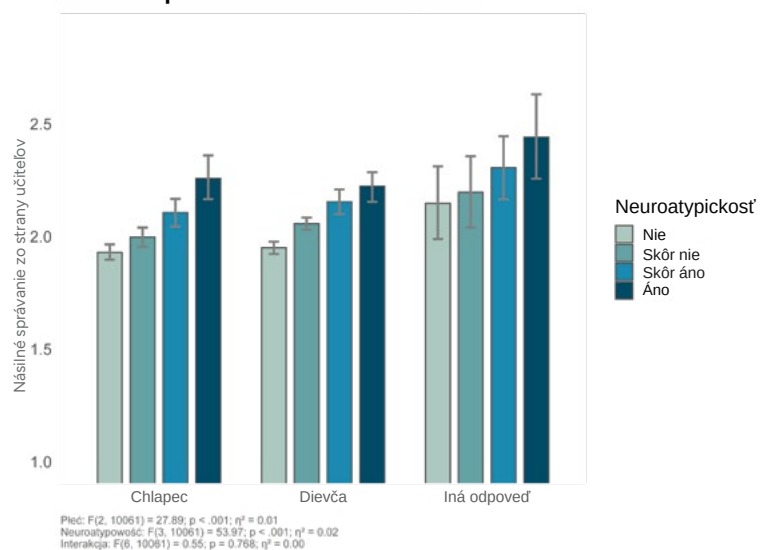
Klíma triedy - doberanie si

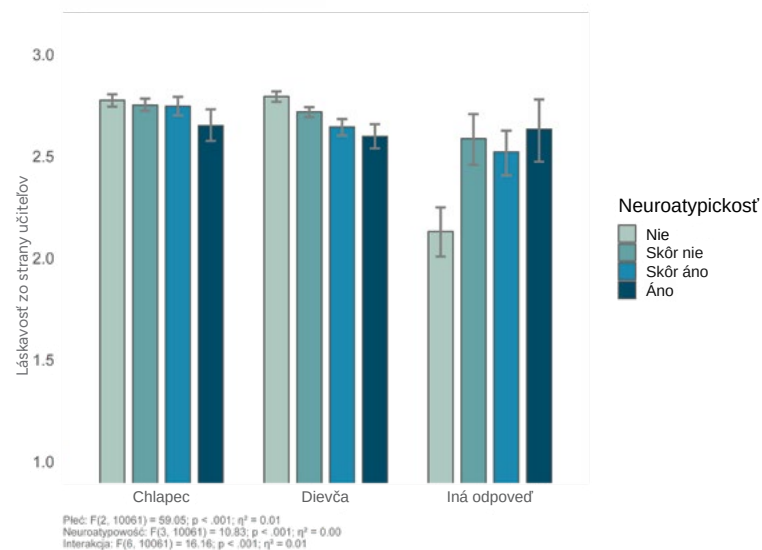
Klíma triedy - láskavosť

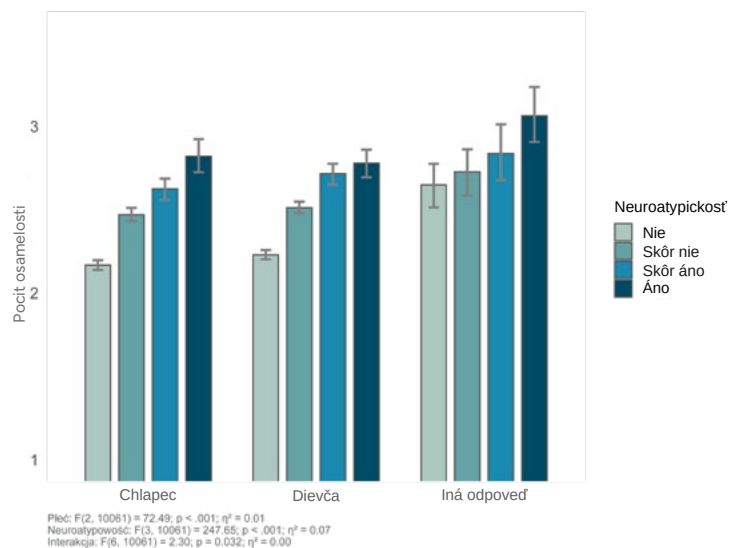
Násilné správanie učiteľov

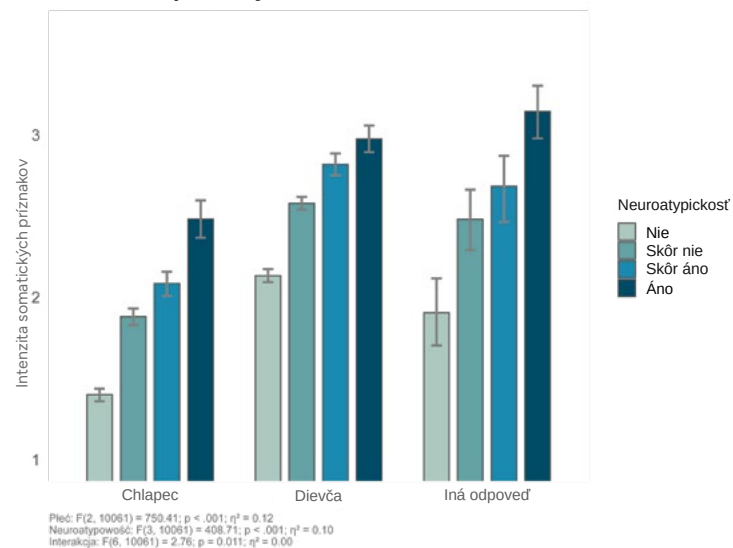
Láskavosť učiteľov

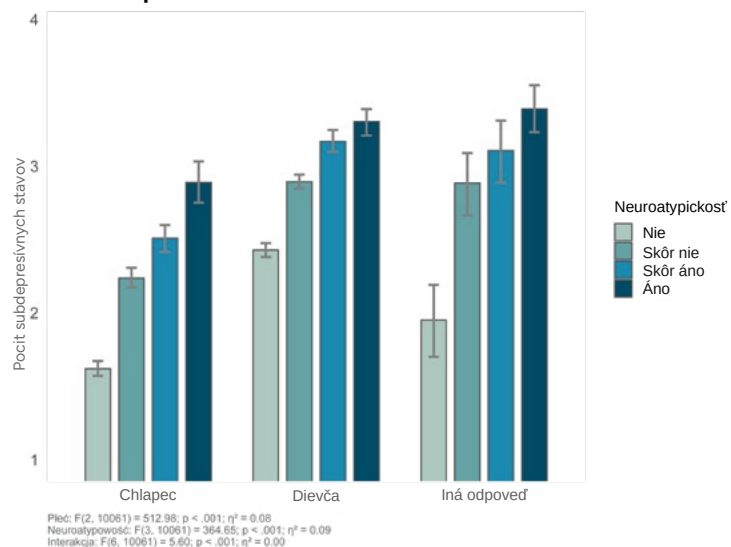
Osamelosť

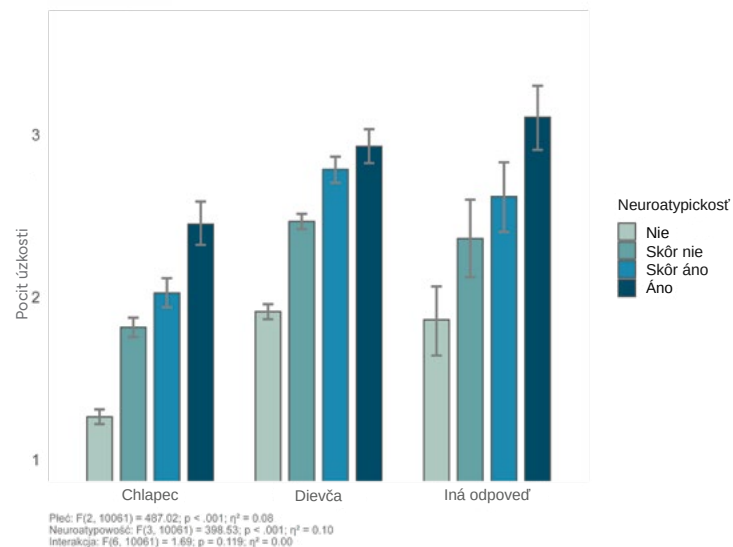
Somatické príznaky

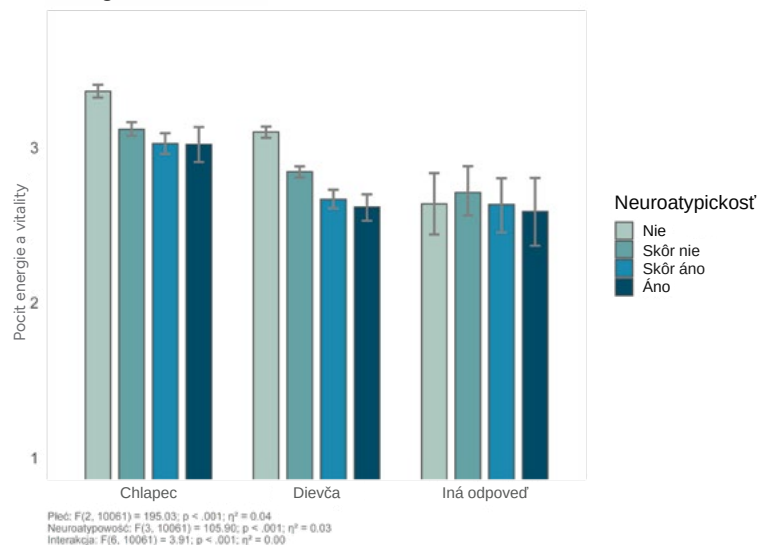
Škála depresie

Škála úzkosti

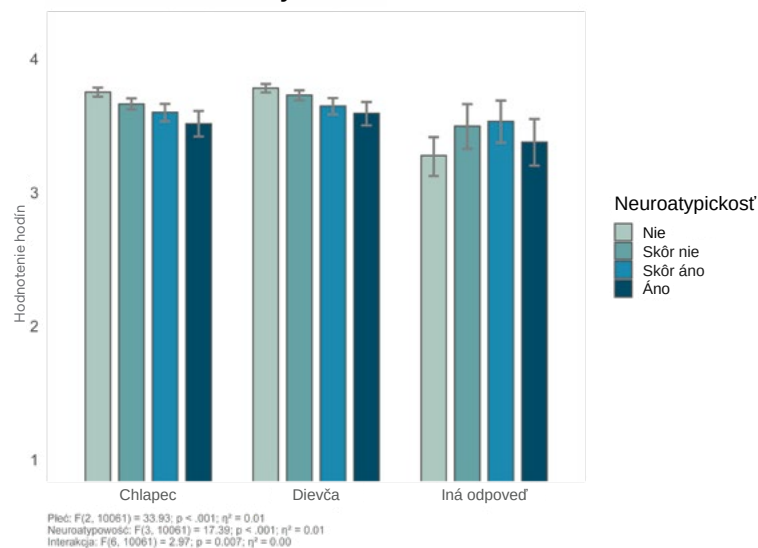

Energia a vitalita

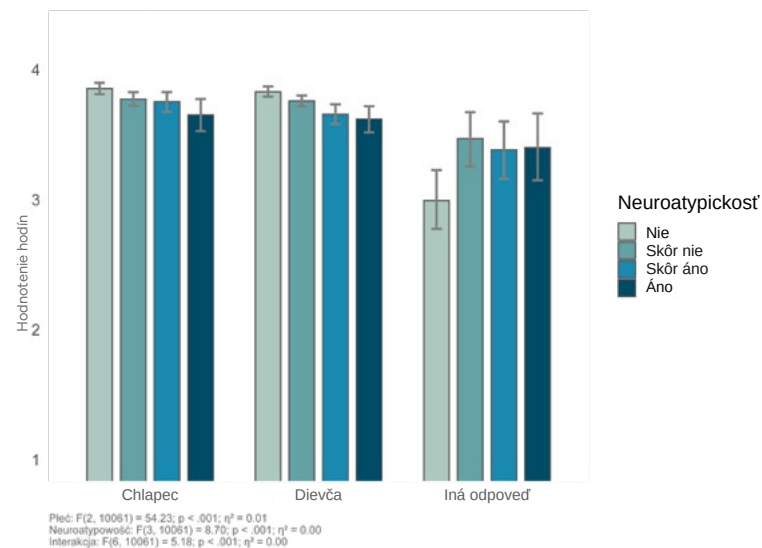

Porovnanie výsledkov neurodiverzných a nebinárnych osôb ukazuje, ako tieto dva zdroje pocitu nezapadania môžu viesť k zosilneniu subjektívne pociťovaných nepríjemných príznakov. Najzreteľnejšie to vidno na príklade škály úzkosti a škály somatických príznakov. Už samotný pocit príslušnosti k skupine neuroatypických osôb súvisí s oveľa vyššou úrovňou úzkosti a ťažkostí rôzneho druhu. Keď sa ďalším prvkom identity stane nebinárnosť, tieto príznaky sú ešte silnejšie. Je to osobitná skupina, ktorá si vyžaduje nadpriemernú podporu zo strany školy.

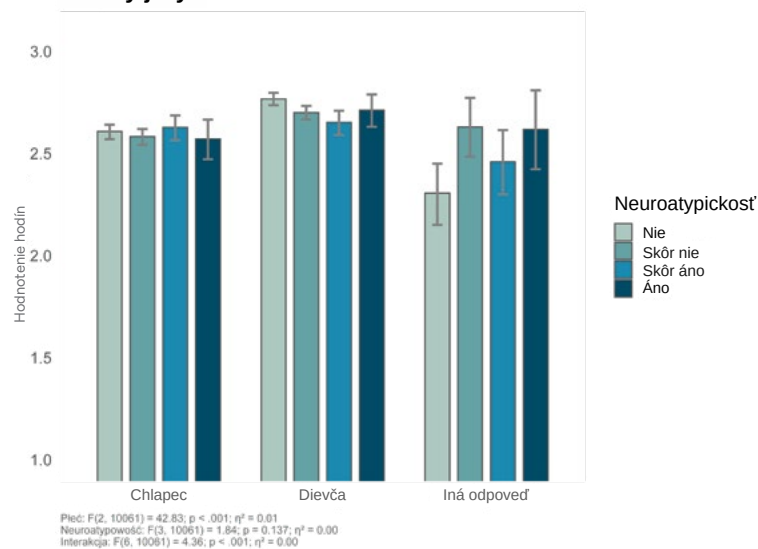
Hodnotenie triednických hodín

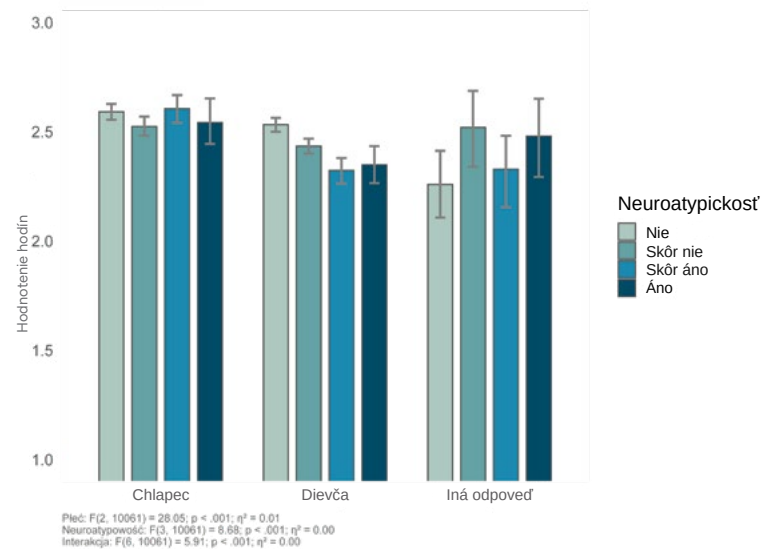
Hodnotenie triedneho učiteľa

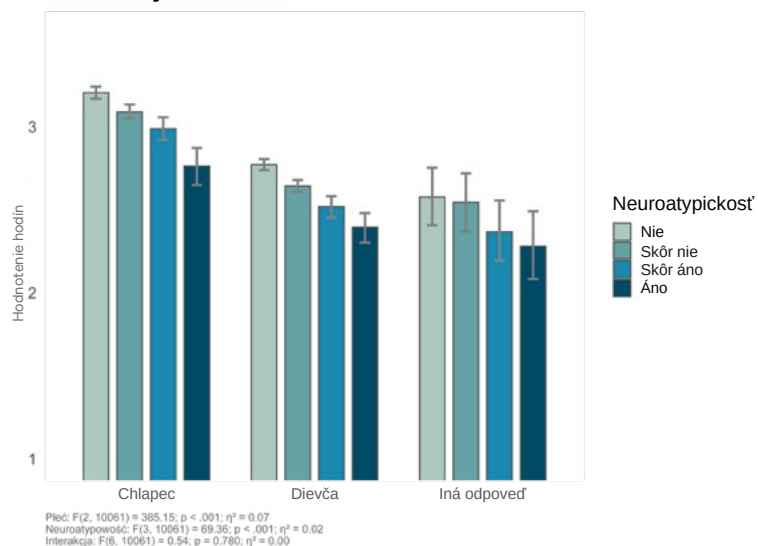
Pol'ský jazyk

Matematika

Telesná výchova

V prípade hodín jednotlivých predmetov efekt nezapadania, prejavujúci sa v pocite neuroatypickosti alebo nebinárnosti, slabne.

Hodiny jednotlivých predmetov a učitelia sú síce vnímaní o niečo horšie ako v neurotypickej skupine, no sila týchto rozdielov je približne 10-krát slabšia v porovnaní so škálami týkajúcimi sa napr. šikanovania či úzkosti a depresie. Objavuje sa však znepokojujúci efekt samotnej nebinárnosti – ako faktora naznačujúceho potenciálne konflikty s učiteľmi a triednymi učiteľmi.

Odporúčania

Psychoedukácia

Oplatí sa vzdelávať osoby, ktoré pociťujú atypickosť vo fungovaní nervového systému, podľa možnosti so zohľadnením príznakov a vlastností, ktoré sú obzvlášť ťažké či obťažujúce.

Osoby, ktoré rozumejú svojim stavom a spôsobu fungovania, lepšie zvládajú problémy, s ktorými sa stretávajú. Poznanie seba samého umožňuje získať kontrolu nad ťažkými situáciami a príznakmi.

Emocionálna podpora

Neuroatypické osoby zažívajú silne negatívne emócie, nepríjemné príznaky a sociálne ťažkosti. Emocionálna podpora je rýchlym spôsobom tlmenia týchto ťažkostí.

Nerieši síce príčiny problému, ale zmierňuje pociťované dôsledky.

Náhradné stratégie

Náhradné stratégie sa uplatňujú v kontexte správania, návykov, spôsobov myslenia. Môžu kompenzovať nedostatky alebo ťažkosti, ktoré sa objavujú v oblasti kompetencií neuroatypických osôb. Najjednoduchším príkladom náhradnej stratégie je spísanie nákupného zoznamu pred odchodom do obchodu v situácii, keď vieme, že často na niečo zabúdame.

Farmakoterapia

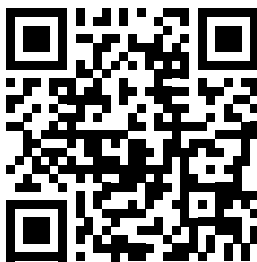
Niekedy je nevyhnutné zaviesť farmakoterapiu. V prípade ťažkostí súvisiacich s nervovým systémom lieky často nedokážu odstrániť zdroj problému, ale ich užívanie môže výrazne uľahčiť každenný život a zredukovať nepríjemné príznaky.

Zhrnutie

Výsledky uskutočneného výskumu dokazujú, že neuroatypické a nebinárne osoby sa v škole častejšie stávajú obeťami rovesníckeho prenasledovania. Častejšie ich tiež trápia somatické príznaky neustáleho napätia, častejšie upadajú do depresie a apatie a majú aj menšie zásoby energie. Sú si pritom vedomé svojej odlišnosti a sú citlivejšie na neprívetivé reakcie tak zo strany žiakov, ako aj učiteľov.

Žiaci z veľkých mestských centier a súkromných škôl hovoria o svojich problémoch otvorenejšie, zatiaľ čo časť žiakov z menších obcí, ktorú zväzuje hanba alebo obava z ostrakizmu zo strany okolia, sa ich snaží skrývať.

Neuroatypickým a nebinárnym žiakom sa oplatí venovať väčšiu pozornosť a prejavovať podporu. Škola je pre nich totiž oveľa vážnejšou výzvou než pre ostatných žiakov.

www.przerwij-krag-przemocy.pl

Uniwersytet
SWPS

RESQL

UNIQA
FUNDACJA